

УДК 376.1

Чжан Ювень

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ
СЕРЕДОВИЩІ КИТАЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

В останні десятиріччя сучасне суспільство набуло полікультурного характеру, перетворившись у простір, в якому співіснують та активно взаємодіють між собою різні культури, вірування, моделі сприйняття людьми існуючого світу. Тому в науковій літературі відзначається, що інтеграційні процеси, глобалізація, зростання впливу національного фактору спонукає сучасних педагогів звернутися до розгляду нової моделі полікультурного й патріотичного виховання молоді, «покликаного забезпечити гармонізацію толерантних відносин» [1, с. 240] у сучасному соціумі.

У такій ситуації передбачається, що після отримання вищої освіти фахівці різних спеціальностей у процесі здійснення професійної діяльності будуть розбудовувати ділові контакти зі своїми колегами з різних країн, причому успішність їхньої взаємодії значною мірою визначається ступенем сформованості в кожного учасника полікультурної компетентності. Унаслідок цього проблема формування цієї компетентності у студентів вищої школи набуває сьогодні особливої актуальності, а тому привертає увагу багатьох учених.

За результатами вивчення наукової літератури встановлено, що сутність, структура та зміст полікультурної компетентності особистості визначено в працях таких учених, як С. Авхутська, О. Березюк, О. Зеленська, В. Кузьменко, Лю Мейхуй, О. Овчарук, Т. Сніца, Чжан Мейяо та ін. Окремі аспекти формування полікультурної компетентності студентів висвітлено в дослідженнях В. Болгаріної, І. Лощенової, Лю Мейхуй, Чжань Дунлянь, Чжан Цзяньчен, Чжен Цюньюе, Юань Жуї та ін.

Водночас з'ясовано, що вченими не проводилось окремого педагогічного дослідження, присвяченого проблемі формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР. Однак важливо відзначити, що в цій країні багато відомих теоретиків та практиків спрямовують активні зусилля на пошук ефективних шляхів розв'язання зазначеної проблеми. У світлі цього нагальною потребою сьогодення є вивчення й узагальнення педагогічних ідей китайських учених з окресленого питання, а також досвіду формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР. Адже ці доробки можуть стати в нагоді науковцям та викладачам університетів в інших країнах, зокрема в Україні.

Мета статті – виявити та схарактеризувати особливості формування полікультурної компетентності студентів в освітньому середовищі китайського університету.

Слід уточнити, що на попередньому етапі дослідження було зроблено висновок про розуміння полікультурної компетентності студента як інтегративного особистісного утворення, яке комплексно поєднує в собі знання, уміння, якості, цінності людини та забезпечує її здатність ефективно взаємодіяти з представниками інших культур на засадах взаємоповаги, взаєморозуміння й толерантності, готовність зберігати й подалі розвивати розмаїття форм культурного самовираження в умовах глобалізованого суспільства. Також було уточнено, що ця компетентність включає в себе такі компоненти: мотиваційний (усвідомлення важливості оволодіння полікультурною компетентністю, сформованість мотивів щодо комплексного засвоєння знань, умінь, якостей, необхідних для розбудови успішної комунікації з носіями інших культур); аксіологічний (сформованість гуманістичних ціннісних установок та ставлень полікультурного характеру); когнітивний (засвоєння системи полікультурних знань як теоретичної основи для вибору людиною моделей поведінки з носіями інших культур); поведінково-діяльнісний (сукупність умінь, навичок, що забезпечують успішність міжкультурної взаємодії); особистісний (сформованість особистісних якостей, необхідних для здійснення колективної діяльності в полікультурному просторі, а саме таких: толерантності, емпатійності, доброзичливості, рефлексивності тощо).

Зауважимо, що в сучасному Китаї формування полікультурної компетентності молоді є одним із важливих напрямів реалізації комплексної державної політики в галузі освіти. При цьому порушена проблема постійно обговорюється протягом останнім десятиріччя на різного рівня конференціях та форумах, які проводяться в КНР. Зокрема, ця проблема була в центрі уваги учасників Всесвітнього форуму порівняльної педагогіки, що проходив у Пекіні в 2002 році.

У контексті цього слід відзначити, що відомий китайський педагог Гу Мін-юань, виступаючи на вказаному форумі, відзначив, що в Китаї протягом вже тривалого терміну реалізується дві моделі організації освіти: з позицій загальнонаціональної культури й значної кількості культур різних етнічних меншин. Причому організація освітнього процесу в школах відбувається з урахуванням особливостей цих культур. Крім того, доцільно зауважити, що представники національних меншин мають певні переваги під час вступу до закладів вищої освіти, прийому на роботу та в деяких інших важливих для людини сферах життя. Така ситуація сприяє вихованню в китайській молоді ще з раннього дитинства поважливого ставлення до представників різних етносів та їхнім культурним цінностей, традицій та звичаїв.

Водночас важливо нагадати, що після вказаного форуму пройшло вже багато років. Безумовно, за ці роки в китайському суспільстві

відбулись суттєві зміни, які значною мірою вплинули на організацію та зміст вищої освіти.

Однією з характерних ознак сучасної державної політики КНР є активний розвиток співробітництва в галузі науки та освіти з різними країнами. Результатом цього є те, що в останні роки в провідних університетах країни реалізується багато міжнародних наукових проєктів, які фінансуються китайською стороною та в яких беруть участь найбільш відомі фахівці з США, Англії, Німеччини, Японії та інших розвинених країн. Важливо також відзначити, що сьогодні КНР займає перше місце в світі за кількістю підданих, які отримують вищу освіту за кордоном, причому переважна більшість із цих молодих людей навчаються в провідних університетах США та Західної Європи. Доцільно також зауважити, що за останні роки в університетах Китаю суттєво зросла кількість іноземних студентів, які є вихідцями майже з 200 країн, розташованих у різних кінцях Земної кулі.

Тенденції подальшого розвитку вищої освіти в Китаї знайшло відображення в основних нормативних документах, зокрема у державній програмі «Національна середньострокова та довгострокова програма реформи та розвитку освіти в 2010 – 2020 рр.» [2]. Так, у цьому документі наголошується, що з метою наближення китайських університетів до рівня кращих університетів світу передбачається значно підвищити конкурентні спроможності китайської вищої освіти на міжнародному ринку освітніх послуг. Слід також відзначити, що до 2020 року уряд КНР запланував залучити до навчання в китайських університетах 50000 іноземних студентів.

Очевидно, що визначені зміни в галузі вищої освіти КНР значно актуалізують проблему формування полікультурної компетентності студентів університетів. У світлі цього китайські вчені наголошують на важливості приділення значної уваги викладачів університету питанню формування цієї компетентності в студентській молоді. Зокрема, цю думку висловлюють у своїй працях Лю Мейхуй та Чжан Мейяо, які наголошують, що сформованість указаної якості забезпечує спроможність студентів взаємодіяти з іншими людьми на засадах взаємоповаги, не допускаючи їхньої дискримінації через її національні, культурні чи інші відмінності [3; 4].

Варто зауважити, що китайські автори, відзначаючи важливість формування полікультурної компетентності у студентів університетів, водночас привертають увагу на необхідність доповнення цього процесу проведенням виховної роботи, спрямованої на формування в молоді патріотизму, її залучення до цінностей та традицій рідної для людини культури. У світлі цього Лі Яньхуей, посилаючись на думку начальника Асоціації вищої освіти Китаю Цюй Чженьюаня, підкреслює, що для створення університетів світового рівня та ефективного подальшого розвитку вищої освіти в Китаї слід обов'язково враховувати провідні характеристики вищої освіти та міжнародні тенденції її розвитку в світі.

Воднораз авторка наголошує на необхідності «поширювати китайську специфіку, заохочувати китайські основні цінності, йти власним шляхом розвитку, служити китайському народу й розвитку країни, сприяти спільному прогресу людства» [5, с. 155].

Для наочності наведемо приклади заходів, які проводились у Пекінському університеті за останні півроку з метою формування полікультурної компетентності студентів. Так, чільне місце серед них займали такі: 11-ий «Австралійський письменницький тиждень»; зустрічі з відомими фахівцями, які проводяться під рубрикою «Діалог зі світовими майстрами інновацій»; 17-й конкурс мовлення для іноземних студентів «Китай у моїх очах», Міжнародний студентський день привітань тощо.

Отже, можна підсумувати, що в китайських університетах приділяється значна увага питанню формування полікультурної компетентності студентів. У подальшому дослідженні передбачається більш докладно схарактеризувати зміст нормативних документів, які регламентують цей процес.

Список використаної літератури

- 1. Столяренко О. В.,** Столяренко О. В. Формування полікультурної і професійної компетентності майбутнього учителя в контексті виховання патріотичних почуттів і толерантних взаємин Проблеми освіти : зб. наук. пр. Вип. 82. Вінниця – Київ, 2015. С. 240–242.
- 2. Міністерство освіти КНР.** Національна середньострокова і довгострокова програма реформи і розвитку освіти на 2010-2020 рр. URL: http://www.moe.edu.cn/srcsite/A01/s7048/201007/t20100729_171904.html.
- 3. 劉美慧,** <多元文化教育研究的反思與前瞻>人文與社會科學簡訊.12-4. 2011/9, 頁56.
- 4. 张美瑶**<多元文化教育改革之省思>教育学报 2009年6月 321-340页.
- 5. Ли Яньхуэй.** Новая динамика высшего образования в Китае. Вестник [Новосиб. госуд. пед. ун-та]. 2015. № 6 (28). С. 151–160.

Чжан Ювень Особливості формування полікультурної компетентності студентів в освітньому середовищі китайського університету

У статті визначено, що полікультурна компетентність студента являє собою інтегративне особистісне утворення, яке комплексно поєднує в собі знання, уміння, якості, цінності людини та забезпечує її здатність ефективно взаємодіяти з представниками інших культур на засадах взаємоповаги, взаєморозуміння й толерантності, готовність зберігати й подалі розвивати розмаїття форм культурного самовираження в умовах глобалізованого суспільства. Уточнено, що ця компетентність включає в себе такі компоненти: мотиваційний, аксіологічний, когнітивний, поведінково-діяльнісний та особистісний. Констатовано, що

в КНР реалізується дві моделі організації освіти: з позицій загальнонаціональної культури й значної кількості культур різних етнічних меншин. Це сприяє підвищенню рівня сформованості полікультурної компетентності китайської молоді. Також доведено, що в сучасних університетах КНР проводиться цілеспрямована роботи щодо формування цієї компетентності у студентів. У публікації проаналізовано деякі нормативні документи та наукові праці вчених КНР, в яких сформульовано вимоги до формування полікультурної компетентності студентів університетів, а також особливості здійснення цього процесу.

Ключові слова: полікультурна компетентність, студент, китайський університет.

Чжан Ювень Особенности формирования поликультурной компетентности студентов в образовательной среде китайского университета

В статье определено, что поликультурная компетентность студента представляет собой интегративное личностное образование, комплексно объединяющее в себе знания, умения, качества, ценности человека и обеспечивающее его способность эффективно взаимодействовать с представителями других культур на основе взаимоуважения, взаимопонимания и толерантности, готовности сохранять и подальше развивать разнообразие форм культурного самовыражения в условиях глобализирующегося общества. Уточнено, что эта компетентность включает в себя следующие компоненты: мотивационный, аксиологический, когнитивный, поведенчески-деятельностный и личностный. В публикации также проанализированы некоторые нормативные документы и научные труды ученых КНР, в которых сформулированы требования к формированию поликультурной компетентности студентов университетов, а также особенности осуществления этого процесса.

Ключевые слова: поликультурная компетентность, студент, китайский университет.

Чжан Ювень The Peculiarities of the Formation of Multicultural Competence of Students in the Educational Environment of the Chinese University

It was defined in the article that the multicultural competence of the student is an integrative personal formation that combines in itself the knowledge, skills, qualities, values of the person and ensures its ability to effectively interact with representatives of other cultures on the principles of mutual respect, mutual understanding and tolerance, readiness to preserve and further develop the diversity of forms of cultural expression in a globalized society. It was clarified that this competence includes the following components: motivational, axiological, cognitive, behavioral and activity and personal. It is stated that two models of organization of education are

implemented in the People's Republic of China: from the standpoint of national culture and a significant number of cultures of various ethnic minorities. This contributes to the increase in the level of formation of multicultural competence of Chinese youth. It is also proved that in the modern universities of the People's Republic of China, a purposeful work on the formation of this competence among students is carried out. The publication analyzes some normative documents and scientific works of Chinese scientists, that formulate requirements for the formation of multicultural competence of university students, as well as the peculiarities of the implementation of this process.

Key words: polycultural competence, student, Chinese university.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2018 р.

Прийнято до друку 26.10.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 378.147

І. Г. Шевирьова

**ВІДЕОПРОДУКТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
МЕДІА-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Бурхливий розвиток інформаційних технологій змушує сучасну молодь бути активним користувачем медіа-простору. Не є виключенням і молодші школярі, для яких медіа-засоби у більшій мірі виступають в якості розваги. Саме тому, учитель має стати координатором, який ознайомлює з перспективними напрямками застосування медіа, особливостями впровадження їх у практику навчання. Очевидно, що вчитель має бути медіа-компетентним, аби осучаснювати процес навчання й виховання покоління «Альфа». Професійна підготовка в закладах вищої освіти є важелем для моделювання освітнього процесу з урахуванням тих вимог, які потребують сучасні заклади загальної середньої освіти. Тому, необхідно дібрати відповідні методики, форми, прийоми роботи з майбутніми вчителями під час професійної підготовки, аби вмотивувати їх до застосування медіа-засобів у майбутній професійній діяльності. Одним із найбільш ефективних медіа-засобів є відео, що з одного боку, полегшує засвоєння навчального матеріалу, з іншого – є засобом підвищення рівня медіа-компетентності майбутніх вчителів початкової школи.

Проблема формування медіа-компетентності майбутніх учителів стала предметом дослідження зарубіжних (Д. Алверман (D. Alverman), Б. Іскаков, Г. Лассуел (H. Lasswell), М. Маклуен (M. McLuhan),